

ÅKU 2022

ÅRLIG KUNSKAPSUPPDATERING
KUNSKAPSKRAV

2021-10-08

Innehåll

Inledning	2
Den årliga kunskapsuppdaterings funktion	2
Ny struktur för ÅKU	2
Kognitiva nivåer	2
Ämnen ÅKU 2022	3
Repetitionsämnen	4
Bolåneprocessen	4
Sambors bostadsköp	4
Fondsparande för rådgivare och informationsgivare.....	5
Finansiella instrument	6
Bolagsstyrning i aktieföretag	9
Olika försäkringar som sparform	9
Försäkringsbegrepp	9
Penningtvätt – kriminella aktörers kontakter inom banksystemet.....	10
Nyheter	10
Konsumentkrediter	10
Rating	10
Inkomstpensionstillägg och riktålder för pension	10
Fonder för ledning och kontrollfunktioner	11
Hållbarhet – SFDR eller disclosureförordningen	11
SPAC.....	11
Kryptovalutor	11
Avgifter vid flytt av försäkringar	12
Transparens på den svenska obligationsmarknaden.....	12
EBA:s riktlinjer för kreditgivning	13
Pump-and-dump	13
Etik	14
Felriktad välvilja – etiskt dilemma	14
Bilagor	17
Närmare redogörelse för marknadsmanipulation genom pump-and-dump.....	17
Finanspolisen informerar.....	18

Inledning

Den årliga kunskapsuppdaterings funktion

För att ha en aktiv SwedSec-licens krävs att licenshavaren varje år gör en årlig kunskapsuppdatering (ÅKU) inom ämnen som SwedSecs prövningsnämnd har valt ut. Kunskapskraven för ÅKU innehåller såväl nya företeelser eller regler som repetition av ämnen från de olika licensieringstesterna.

Ny struktur för ÅKU

SwedSec har ett system med yrkesanpassade licensieringstester. Även ÅKU ska vara anpassad till yrkesroll. ÅKU 2022 innehåller totalt 20 ämnen.

För att säkerställa att licenshavarna både uppdaterar befintliga kunskaper och tar del av nyheter i såväl kunskapskraven som generella nyheter på marknaden är ämnena för ÅKU 2022 indelade i tre avsnitt:

- Repetitionsämnen, dvs. ämnen från kunskapskraven för licensieringstesterna som SwedSecs prövningsnämnd bedömt bör repeteras av licenshavarna.
- Nyheter: Nya ämnen i kunskapskraven, dvs. ämnen som har föranlett förändringar i kunskapskraven för licensieringstesterna i samband med de senaste uppdateringarna, och andra aktuella ämnen som bedöms vara relevanta, men som inte ingår i kunskapskraven för licensieringstesterna.
- Etikfall, som skildrar olika situationer som licenshavarna kan möta i sitt arbete och som innehåller dilemman där det ibland inte finns ett rätt svar utan där situationen är mer komplex.

Rådgivare, specialister samt ledning och kontrollfunktioner ska genomföra minst sju ämnen, informationsgivare fyra ämnen och licenshavare bolån fem ämnen. Den som arbetar med till exempel både investeringsrådgivning och bolån ska genomföra ämnen för båda rollerna.

Kognitiva nivåer

Kunskapskraven för ÅKU ska fungera som stöd vid utformning av utbildningar och uppgiftskonstruktion. Förutom utbildningsmoment ska ÅKU innehålla kontrollfrågor. I beskrivningen till varje ämne framgår vilken kognitiv nivå licenshavaren förväntas ha uppnått efter att ha genomfört kunskapsuppdateringen. I tabellen nedan beskrivs olika kognitiva nivåer.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Licenshavaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Licenshavaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Licenshavaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.

Ämnen ÅKU 2022

Ämne	Ledning och kontrollfunktioner ^A	Rådgivare ^B	Specialister ^C	Bolån ^D	Informationsgivare ^E
Repetitionsämnen					
Bolåneprocessen				x	
Sambors bostadsköp				x	
Fondsparande		x			x
Finansiella instrument	x	x	x		x
Bolagsstyrning	x				
Olika försäkringar som sparform		x			
Försäkringsbegrepp		x			
Penningtvätt – kriminella aktörers kontakter inom banksystemet	x				
Nyheter					
Konsumentkrediter				x	
Rating			x		
Inkomstpensionstillägg och riktålder för pension		x			
Hållbarhet	x	x	x		x
SPAC	x	x	x		
Fonder	x				
Kryptovalutor	x	x	x		
Avgifter vid flytt av försäkringar		x			
Transparens på den svenska obligationsmarknaden	x		x		
EBA:s riktlinjer för kreditgivning				x	
Pump-and-dump		x	x		
Etik					
Felriktad välvilja	x	x	x	x	x

^A Personer som arbetar i ett företags ledning eller kontrollfunktioner inom värdepappersmarknaden, till exempel verkställande direktörer och andra ansvariga chefer, compliance officers samt vissa befattningar inom riskkontroll och andra kontrollfunktioner.

^B Personer som arbetar med finansiell rådgivning till konsumenter eller investeringsrådgivning till kunder och/eller personer som arbetar med försäkringsdistribution avseende livförsäkringar med sparmoment till privatpersoner och företag, till exempel privatrådgivare, företagsrådgivare och Private Banking-rådgivare.

^C Personer som arbetar inom olika typer av specialistfunktioner inom värdepappersområdet, till exempel fond- och portföljförvaltare, analytiker och aktiemäklare.

^D Personer som arbetar med att sätta samman, erbjuda, bevilja, förmedla eller ge råd om bostadskrediter till konsumenter, till exempel bolånerådgivare och kredithandläggare.

^E Personer som ger information om finansiella instrument, investeringstjänster eller sidotjänster utan att ge investeringsrådgivning.

Repetitionsämnen

Bolåneprocessen

Fokus är på kärnområden inom bolåneprocessen och områden där det ofta blir fel, t.ex. pantsättning och säkerheter.

Bolåneprocessen är en lång process som sker i flera steg oftast med uppehåll mellan de olika stegen. Parallellt med den till stora delar lagreglerade låneprocessen löper ofta en parallell bostadsaffär där kreditgivaren måste ha kännedom om de civilrättsliga reglerna för att minimera risken för att bankens säkerhet äventyras. Det är viktigt att upprätthålla de kunskaper som krävs för att undvika risken för felaktigheter. Nedanstående ämnen är förslag på vad som behöver repeteras.

Licenshavaren ska:

- förstå och kunna upprätta en hushållsbudget och förstå vad som är löpande boendekostnader.
- förstå och kunna förklara en boendekalkyl, begreppet återbetalningsförmåga och, i förekommande fall, hur analys av bostadsrättsföreningens ekonomi ska utföras.
- förstå formkrav avseende förvärv av fast egendom och bostadsrätt samt skillnaden mellan köpebrev och köpekontrakt. Förstå hur en bostadsrättslägenhet upplåts och vad bostadsrättslagen innehåller gällande förhandsavtal.
- känna till definitionen av fast och lös egendom, vad ett servitut eller ett förbehåll vid gåva innebär för låntagaren och långivaren.
- förstå och kunna tolka den information som finns i fastighetsregistret samt förstå och kunna beräkna värdet av överhypotek.
- förstå innebörden av andrahandspantsättning av bostadsrätt.
- kunna tillämpa reglerna för ansökan om lagfart och inteckningar samt förstå skillnaden mellan pantbrev och inteckning samt känna till de vanligaste inteckningsåtgärderna.
- kunna tillämpa regler för pantsättning och hur panträtt uppstår både för fast och lös egendom.

Sambors bostadsköp

När sambor köper en bostad för gemensamt bruk räknas den till samboegendomen. Då spelar det ingen roll hur ägarandelarna är fördelade, vem som står på lånet, vem som lagt in kontantinsatsen eller vem som har betalat mest - värdet av bostaden ska efter avdrag för skulder delas lika mellan samborna vid en eventuell bodelning.

Frågor som ofta uppkommer är:

- Hur man ska hantera att den ena sambon går in med en större kontantinsats än den andra sambon och hur ska lånebeloppet fördelas?
- Hur ska olika kontantinsatser hanteras?
- Hur ska ägarandelarna fördelas?
- Behöver samborna reglera skulder emellan sig?
- Behöver sambolagen avtalas bort och ett samboavtal upprättas?
- Hur ska löpande kostnader fördelas?

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara vilka regler som gäller vid sambors köp av bostad och kunna uppmärksamma kunderna på de olika problemställningar som kan aktualiseras.

Fondsparande för rådgivare och informationsgivare

Fonder är en dominerande produkt på svensk sparmarknad. I detta ämne repeterar vi därför några av kunskapskraven. Vi går igenom några av de viktiga egenskaper och förutsättningar som gäller för fonder och fondsparare inklusive de senaste årens nyheter. Vi fokuserar på fondsparande ur tre perspektiv:

- Fonders generella egenskaper – fondtyper och risker
- Fondavgifter och ersättningsmodeller
- Olika förvarsformer och skatteregler

Fonders generella egenskaper

Licenshavaren ska känna till:

- vad en fond är och vad som skiljer en fond från ett enskilt värdepapper,
- hur fonder är konstruerade,
- vilka rättigheter och skyldigheter som är förknippade med fondägande samt
- de grundläggande skillnaderna vad gäller fondens konstruktion mellan en värdepappersfond och en specialfond.

Licenshavaren ska förstå:

- Skillnaden mellan aktivt förvaltade fonder och börshandlade fonder (ETF) och indexfonder, samt skillnaderna i handelssätt dem emellan och
- hur riskskalan (SRRI) är konstruerad och hur den kan användas i kunddialoger samt känna till Morningstars rating av fonder och förstå hur ratingklasserna är indelade.

Fondavgifter

Licenshavaren ska förstå:

- olika avgiftsbegrepp förknippade med fonder, t.ex. årlig avgift och förvaltningsavgift, samt hur eventuella prestationsbaserade avgifter beräknas,
- hur det s.k. Norman-beloppet fastställs samt
- hur avgifterna påverkar avkastningen över tid och att avgiften alltid är bortdragen när avkastningen visas.

Licenshavaren ska även känna till:

- vad fondbolaget ska informera om när det gäller de avgifter som belastar den enskilda kundens fondandelar,
- de olika alternativa typer av avgiftsstrukturer som kan förekomma, olika avgiftsnivåer för olika typer av placerare och s.k. clean-fonder samt
- de olika ersättningsmodeller som förekommer mellan fondbolag och distributör – hur dessa är konstruerade, i vilka sammanhang de kan användas och hur de påverkar spararens avgift och nettoavkastning.

Förvarsformer och skatteregler

Licenshavaren ska känna till:

- vilka de vanliga typerna av förvar av fonder är och hur de fungerar.

Vidare ska licenshavaren förstå:

- skillnaderna mellan de olika förvarerna i form av skatteregler, eventuella kostnader och vem som får ha de olika förvarstyperna. De förvar som avses är: värdepapperskonto, investeringsparkonto (ISK), fondkonto, depå och kapitalförsäkring.

Vad gäller skatteregler ska licenshavaren känna till:

- reglerna vid beräkning av skatt avseende kapital för privatperson som beskattas i Sverige.

Licenshavaren ska förstå:

- reglerna för vinst- och förlustberäkning avseende fonder,
- hur schablonintäkten för fonder beräknas och beskattas,
- hur kvittningsregler mellan olika typer av fonder och andra värdepapper fungerar samt
- hur utdelning och annan avkastning från fonder beskattas i olika förvar.

Licenshavaren ska kunna tillämpa:

- hur fonder beskattas inom ramen för investeringssparkonto.

Finansiella instrument

Aktier, räntebärande instrument och derivatinstrument utgör de tre klassiska tillgångsslagen på de finansiella marknaderna, och har existerat i olika skepnader under lång tid i människans historia. De tre tillgångsslagen utgör också merparten av de flesta värdepappersfonders innehav, oavsett om det rör sig om aktiefonder, räntefonder eller hedgefonder. Det är därför viktigt att alla licenshavare bibehåller sina grundläggande kunskaper om de finansiella instrumentens egenskaper, värdering och handel. Syftet med detta repetitionsavsnitt är därför att säkerställa att denna kunskap är aktuell och uppdaterad.

Ämnet är uppdelat i fyra avsnitt beroende på vilken yrkesroll licenshavaren har.

RÅDGIVARE

Aktier

Licenshavaren ska

- känna till vad teckningsrätter och konvertibler är och när det är lämpligt utifrån ett investerarperspektiv att utnyttja dessa rättigheter.
- känna till hur nyemission, split, omvänd split och återköp av aktier kan påverka aktiekapitalet, antalet utestående aktier samt aktiekursen.
- känna till den övergripande processen vid nyemissioner av aktierelaterade instrument i noterade bolag och de moment som en aktieägare måste beakta i samband med sådana nyemissioner.

Räntebärande instrument

Licenshavaren ska

- känna till de vanligaste penningmarknadsinstrumenten på den svenska räntemarknaden.
- känna till vilka olika typer av obligationer som emitteras på den svenska obligationsmarknaden.
- känna till vilken typ av instrument s.k. label bonds, t.ex. gröna obligationer är, och varför sådana emitteras.
- förstå hur obligationspriserna påverkas av förändringar i kupongränta, yield och löptid.
- förstå vad som menas med en kreditobligations creditspread.

INFORMATIONSGIVARE

Aktier

Licenshavaren ska

- förstå vad en aktie är, vilka rättigheter och skyldigheter som ett aktieäggande innebär samt de risker och möjligheter som är förknippade med aktieäggande.
- känna till vad teckningsrätter är och när det är lämpligt utifrån ett investerarperspektiv att utnyttja dessa rättigheter.

Räntebärande instrument

Licenshavaren ska

- känna till de vanligaste penningmarknadsinstrumenten på den svenska räntemarknaden.
- förstå vad en obligation är, vad som är syftet med att ge ut en obligation samt vilka rättigheter och skyldigheter, möjligheter och risker som är förknippade med ett obligationsinnehav.
- känna till vilka olika typer av obligationer som emitteras på den svenska obligationsmarknaden.
- känna till vilken typ av instrument s.k. label bonds, t.ex. gröna obligationer är, och varför sådana emitteras.

SPECIALISTER

Aktier

Licenshavaren ska

- förstå innebörden av teckningsrätter och konvertibler och prissättningen på dessa instrument.
- förstå vad en reglerad marknad respektive en OTF-plattform och en MTF-plattform är samt de huvudsakliga legala skillnaderna mellan dessa typer av marknadsplatser.
- övergripande känna till hur noteringskraven för bolag noterade på en svensk reglerad marknad skiljer sig från motsvarande krav avseende en svensk MTF-plattform.
- känna till vad en systematisk internhandlare är.
- förstå vilken funktion likviditetsgaranter har.
- förstå kassaflödesmodellen för företagsvärdering (Discounted Cash Flow Model).

Räntebärande instrument

Licenshavaren ska

- förstå de vanligaste penningmarknadsinstrumenten

- förstå de långa ränteplaceringar som vanligen tillhandahålls i marknaden, framför allt statsobligationer, säkerställda obligationer, FRN-lån, realränteobligationer och företagsobligationer.
- känna till vilken typ av instrument s.k. label bonds, t.ex. gröna obligationer är, och varför sådana emitteras.
- känna till hur obligationer vanligen emitteras på den svenska obligationsmarknaden
- känna till vad en repa respektive omvänd repa är, vilka aktörerna på denna marknad är samt repornas olika användningsområden.
- förstå hur handeln på den svenska räntemarknaden går till, såväl den handel som sker på interbankmarknaden som den handel som samtliga kategorier investerare har möjlighet att delta i.
- förstå hur obligationspriser påverkas av förändringar i kupongränta, löptid eller yield.

Derivatinstrument

Licenshavaren ska

- förstå egenskaperna hos de vanligaste typerna av aktiederivat som handlas på marknaden, såsom aktieoptioner samt aktieterminer av såväl forwardtyp som futurestyp.
- förstå effekterna av kombinationer av olika derivatinstrument.
- förstå egenskaperna hos de vanligaste ränterelaterade derivatinstrumenten som handlas på marknaden, såsom räntefutures, FRA, ränteswappar och CDS.
- förstå hur derivatinstrument kan användas för riskhantering och aktiva placeringar.

LEDNING OCH KONTROLLFUNKTIONER

Aktier

Licenshavaren ska

- förstå innebörden av och skillnaderna mellan stamaktier, preferensaktier, A- och B-aktier, teckningsrätter och konvertibler.
- förstå vad en reglerad marknad respektive en OTF-plattform och en MTF-plattform är samt de huvudsakliga legala skillnaderna mellan dessa typer av marknadsplatser.
- känna till de huvudsakliga kraven rörande bästa orderutförande, däribland att företag som utför kundorder ska vidta alla åtgärder som krävs för att uppnå bästa möjliga resultat för kunden och att företaget på kundens begäran ska kunna visa att ordern har utförts i enlighet med företagets riktlinjer för bästa orderutförande.

Räntebärande instrument

Licenshavaren ska

- förstå de vanligaste formerna av penningmarknadsinstrument, såsom depositplaceringar, STIBOR, statsskuldväxlar samt räntecertifikat.
- förstå de vanligaste formerna av långa ränteplaceringar, såsom statsobligationer, realränteobligationer och företagsobligationer med skilda kreditrisker.
- känna till vilken typ av instrument s.k. label bonds, t.ex. gröna obligationer är, och varför sådana emitteras.
- känna till hur handeln på den svenska räntemarknaden går till, såväl den handel som sker på interbankmarknaden som den handel som alla kategorier investerare har möjlighet att delta i.

Derivatinstrument

Licenshavaren ska

- känna till vanliga ränterelaterade terminsinstrument som handlas på marknaden, såsom ränteforwards, räntefutures och FRA-kontrakt.
- känna till vanliga aktierelaterade terminsinstrument som handlas på marknaden, såsom index-futures.
- förstå hur terminsinstrument kan användas för att hantera risker.
- känna till hur ränteterminer och aktieterminer handlas på den svenska derivatmarknaden.
- förstå hur en ”plain-vanilla” ränteswap är konstruerad och hur den kan användas för riskhantering.
- förstå hur optioner kan användas för att hantera risker.
- känna till hur köp- och säljoptioner handlas på den svenska derivatmarknaden.

Bolagsstyrning i aktiebolag

Licenshavaren ska

- förstå vilken roll vd har i förhållande till andra organ och funktioner enligt aktiebolagslagen, samt vilket ansvar vd har för bolagets verksamhet.
- förstå vilken roll styrelsen har i förhållande till andra organ och funktioner enligt aktiebolagslagen, samt vilket ansvar styrelsen som helhet och de enskilda ledamöterna har i förhållande till bolaget, aktieägarna, marknaden samt myndigheter såsom Finansinspektionen.
- känna till de vanligast förekommande styrelsekommittéerna och hur dessa bolagsrättsligt förhåller sig till bolaget.
- känna till bolagsstämmans roll enligt aktiebolagslagen samt de viktigaste frågor som normalt ska beslutas av stämman.

Olika försäkringar som sparform

Licenshavaren ska förstå att både pensionsförsäkring och kapitalförsäkring kan fungera som sparform. Licenshavaren ska också förstå att både pensionsförsäkring och kapitalförsäkring kan tecknas antingen som traditionell försäkring (med en garanterad försäkringsersättning) eller som fondförsäkring/depåförsäkring (som inte innehåller någon garanti). Licenshavaren ska förstå hur dessa olika försäkringsformer fungerar, vad som skiljer dem åt samt vad som är för- och nackdelar med respektive sparform.

Försäkringsbegrepp

Licenshavaren ska

- förstå begreppen försäkringstagare, försäkrad, förmånstagare, försäkringsfall, personförsäkring respektive skadeförsäkring och att dessa i sin tur delas upp i kollektivavtalad försäkring, grupp-försäkring och individuell försäkring.
- förstå att kollektivavtal, förutom att ge rätt till tjänstepension, i allmänhet ger de anställda som omfattas av avtalet rätt till övrigt försäkringsskydd t.ex. vid sjukdom och dödsfall.
- känna till att även icke kollektivavtalad försäkring, som meddelas i form av individuell försäkring eller grupp-försäkring, kan ge motsvarande rätt till skydd vid sjukdom och dödsfall.

- förstå vad grupp försäkring är, att det förekommer såväl gruppliv- som gruppskadeförsäkring, hur grupp försäkring erbjuds och tecknas samt vilket försäkringskydd grupp försäkring oftast innehåller.
- känna till skillnaden mellan obligatorisk och frivillig grupp försäkring och vad det innebär för kunden.

Penningtvätt – kriminella aktörers kontakter inom banksystemet

Licenshavaren ska känna till innehållet i Finanspolisens information om kriminella aktörers kontakter inom banksystemet, se bilaga 2.

Nyheter

Konsumentkrediter

Licenshavaren ska förstå vilka övriga typer av konsumentkrediter som finns vid sidan av bolån, t.ex. kortkrediter, kontokrediter, avbetalningslån och blacolån, hur dessa fungerar och vilka regler som gäller för dessa. Licenshavaren ska känna till grundläggande och viktiga begrepp inom konsumentkreditområdet som t.ex. högkostnadskredit, kreditköp, återtagandeförbehåll och ångerrätt. Licenshavaren ska slutligen förstå hur övriga konsumentkrediter påverkar hushållets ekonomi och hur dessa krediter kan påverka kundens kreditvärdighet vid ansökan om bolån.

Rating

Licenshavaren ska känna till de olika ratinginstitutens roll på kapitalmarknaden. Licenshavarens ska förstå begreppet kreditspread, känna till hur de olika ratinginstituten på kapitalmarknaden sätter kreditbetyg och förstå hur de olika kreditbetygen påverkar priserna och riskerna på obligationer med kreditrisk jämfört med motsvarande obligationer utan kreditrisk.

Inkomstpensionstillägg och riktålder för pension

Licenshavaren ska känna till att från hösten 2021 gäller en rätt till s.k. ”inkomstpensionstillägg”, som tillägg till allmän pension för den som arbetat ett långt arbetsliv i Sverige, men haft låg lön. Storleken kan variera och högst uppgå till 600 kronor per månad exkl. moms. Endast den med inkomstgrundad pension över 9 000 och under 17 000 kronor i månaden före skatt är berättigad till inkomstpensionstillägg. Den som har allmän pension under 9 000 kronor per månad och uppbär garantipension kan i stället ha rätt till bostadstillägg. Inkomstpensionstillägg utgår automatiskt medan bostadstillägg måste man själv ansöka om.

Licenshavaren ska känna till att det beslutats om s.k. ”riktålder” för pension. Licenshavaren ska känna till att innebörden av det är att den lägsta åldern för att ta ut allmän pension är tre år före riktåldern. Riktåldern fastställs varje år och tillämpas sex år senare. Den första riktåldern har beslutats våren 2021 och innebär att riktåldern år 2027 är 67 år. Det innebär att fr.o.m. år 2027 kan man tidigast ta ut allmän pension eller få garantipension och bostadstillägg när man är 64 år.

Fonder för ledning och kontrollfunktioner

Andelsvärdeberäkning, avgifter och riskmått i fonder

Licenshavaren ska förstå hur en fonds NAV (Net Asset Value) beräknas. Licenshavaren ska förstå olika avgiftsbegrepp förknippade med fondplaceringar, t.ex. årlig avgift, förvaltningsavgift och det s.k. Normanbeloppet. Licenshavaren ska känna till hur avgifter påverkar avkastningen över tid samt att avgiften alltid är bortdragen när avkastning visas. Licenshavaren ska känna till de vanligaste riskmåten som används avseende fonder.

Fondkategorier och fondtyper

Licenshavaren ska känna till egenskaperna och de regelverk som gäller för olika fondkategorier såsom aktie-, bland-, ränte- och hedgefonder samt vad som skiljer dessa åt. Licenshavaren ska även känna till egenskaperna för specialfonder, alternativa investeringsfonder (AIF) och andra fonder. Vidare ska licenshavaren förstå skillnaden mellan börshandlade fonder (ETF:er) och traditionella fonder samt hur de börshandlade fonderna är konstruerade.

Hållbarhet – SFDR eller disclosureförordningen

Licenshavaren ska övergripande känna till reglerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2088 av den 27 november 2019 om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn (SFDR eller disclosureförordningen) om fondbolags och värdepappersbolags information och redovisning av sitt hållbarhetsarbete, inklusive:

- om, och i så fall hur, hållbarhetsriskerna är integrerade i investeringsbesluten för finansiella produkter
- om de finansiella produkterna främjar miljörelaterade eller sociala egenskaper (art 8) eller har hållbar investering som mål (art 9).
- Vilken regelbunden rapportering kunden ska få om utfallet av hållbarhetsarbetet.

[Länk till förordningen m.m.](#)

SPAC

En SPAC (Special Purpose Acquisition Companies) är skalbolag som, efter kapitalanskaffning, kan noteras på en börs och som avser att förvärva onoterade bolag. Vid noteringen har SPAC:en inte någon operativ verksamhet och tillgångar består i princip bara likvida medel. SPAC:en har alltså ingen annan uppgift än att hitta bolag som kan köpas med skalbolagets kapital.

Licenshavaren ska känna till

- vad en SPAC är och syftet med en sådan
- vilka möjligheten en aktieägare har att lösa in sina aktier i samband med att SPAC:en gör ett förvärv, samt
- de huvudsakliga för- och nackdelar som anses följa med en investering i en SPAC.

Kryptovalutor

Kryptovalutor som Bitcoin och Ethereum röner stort intresse såväl i media som bland många placerare, inte minst privatpersoner. Många placerar i kryptovalutor, som historiskt uppvisat mycket stora kursrörelser. Kryptovalutor kan användas som betalningsmedel och värdebevarare, det finns dock en tydlig

debatt kring lämpligheten i att använda dem. Här har även myndigheter i flera länder tagit ställning, i Sverige har Finansinspektionen publicerat en varning kring investeringar i kryptovalutor. Då många rådgivare får frågor kring dessa valutor är det viktigt att känna till fenomenet, förstå hur de fungerar samt vilka risker som är behäftade med dessa valutor.

Licenshavaren ska känna till

- hur kryptovalutor är konstruerade
- hur de vanligaste produkterna med kryptotillgångar är konstruerade
- hur de kan användas som betalningsmedel – fördelar och nackdelar
- hur de kan användas som värdebevarare – fördelar och nackdelar
- vilka risker som följer av ett innehav av kryptovalutor
- Finansinspektionens ställningstagande kring kryptovalutor

Läsanvisning: Finansinspektionens pressmeddelande: [FI varnar för riskabla produkter med kryptotillgångar | Finansinspektionen](#)

Avgifter vid flytt av försäkringar

Våren 2021 infördes lagändringar som innebär begränsningar för försäkringsföretag i vilka avgifter de får ta ut för att hantera återköp eller flytt av individuella fond- och depåförsäkringar. Avgiften får högst uppgå till ett belopp om ca 600 kronor år 2021 och - om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp (47 600 kronor år 2021) - får ingen avgift tas ut för återköpet eller flytten. Lagändringarna gäller vid återköp eller flytt av försäkringsavtal som har ingåtts efter den 30 juni 2007.

Licenshavaren ska förstå begreppen återköp och flytträtt samt känna till gällande lagregler för återköp och flytt. Vidare ska licenshavaren förstå hur möjligheten att återköpa eller flytta en försäkring skiljer sig åt beroende på vilken typ av försäkring det rör sig om och beroende på andra faktorer som att försäkringen är lagd i fribrev, dvs. inte är premiedragande, eller är under utbetalning. Licenshavaren ska förstå vad en flytt av försäkring innebär i finansiellt hänseende (d.v.s. avgifter och eventuell påverkan på garantier m.m.)

Läsanvisningar: Se Försäkringsrörelselagen 4 kap 17 a -c §§ länk till lagtext:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forsakringsrorelselag-20102043_sfs-2010-2043

Länk till prop:en:

<https://www.regeringen.se/4a9a3c/contentassets/289333c453904181b7b6f041838b1a0a/avgifter-vid-aterkop-och-flytt-av-fond--och-depaforsakringar-prop.-20202133.pdf>

Transparens på den svenska obligationsmarknaden

Föreningen Svensk Värdepappersmarknad har beslutat att förbättra transparensen på den svenska obligationsmarknaden genom självreglering. Föreningen har därför tagit fram en rekommendation som innebär att svenska institut som handlar med obligationer (i SEK) gemensamt ska offentliggöra vissa uppgifter (total volym, högsta och lägsta pris m.m.) i slutet av varje handelsdag. Licenshavaren ska känna till vad som ska offentliggöras och när rapportering/offentliggörande ska ske.

[Föreningens rekommendation](#)

[Frågor och svar om rekommendationen](#)

EBA:s riktlinjer för kreditgivning

Licenshavaren ska känna till vad EBA:s riktlinjer gällande kreditgivning och övervakning som trädde i kraft 30 juni 2021 innehåller. Detta gäller särskilt de avsnitt i riktlinjerna som har tillämpning på kreditgivning till konsumenter och då särskilt om bolån (kap 5) och värdering (kap 7). De aktuella riktlinjerna har legat till grund för Finansinspektionens nya allmänna råd gällande krediter i konsumentförhållanden som är föreslagna att träda i kraft i november 2021. I jämförelse med de nuvarande allmänna råden innebär förslaget att vissa tillägg och ändringar görs i de delar som rör tillämpningen av bestämmelserna om god kreditgivningssed och kreditprövning i 6 och 12 §§ konsumentkreditlagen (2010:1846). Bland annat förtydligas vilka uppgifter som bör ingå i underlaget för kreditprövningen, hur de bör hämtas in, kontrolleras och beaktas i bedömningen av konsumentens betalningsförmåga. Beträffande övriga delar av de nuvarande allmänna råden föreslås att de förs över till de nya råden oförändrade i sak, men med vissa mindre språkliga justeringar. Licensstagaren ska känna till vilka förändringar som genomförs i de allmänna råden och hur dessa påverkar kreditgivningen.

Pump-and-dump

Pump-and-dump innebär att aktören först köper en ansenlig volym av ett värdepapper och därefter försöka ”pumpa upp” priset på detta genom att lämna vilseledande och haussande information till marknaden. Om detta lyckas säljs sedan värdepapperen med vinst, på den fabricerade uppgången.

Licenshavaren ska känna till vad som menas marknadsmanipulation genom s.k. pump-and-dump.

Läsanvisning: En närmare redogörelse för pump-and-dump finns i bilaga 1.

Etik

Felriktad välvilja – etiskt dilemma

SwedSec har i ett flertal fall utdelat varningar och erinringar då licenstagare bortsett från att följa regler och företagets interna instruktioner. Ibland har det varit licenstagarens avsikt att vara hjälpsam, men det har inneburit att licenstagaren brutit mot regler och interna instruktioner. Nedan etikfall vill uppmärksamma licenstagare på vikten av att alltid följa regler och interna instruktioner även om det innebär att relationen med kunden inte alltid går friktionsfritt.

Kunden, Rufus, bjuder på lunch och presenterar sin fru, Nina. Hon vill gärna bli kund och flytta över sitt sparande. Hon vill öppna ett vanligt bankkonto samt ett investeringssparkonto. Lunchen är trevlig och familjär. Nina visar att hon är kunnig och engagerad när det gäller värdepappershandel.

Rådgivaren, Sara, förbereder de dokument som krävs, och skickar dem hem till Nina. Tiden går och handlingarna kommer inte i retur. Sara ringer till Rufus och påminner.

Rufus återkommer och säger att handlingarna är påskrivna, de kan ses på lunch och han ska ta med handlingarna. Rufus bjuder på lunch och är mycket glad och trevlig. När lunchen är slut visar det sig att han råkat ta med fel mapp från Nina. Rufus är skamsen och Sara har ingen anledning att tro att han bluffar. Rufus säger till Sara att det kan du väl fixa, krita på nya dokument, allt är ju ändå klart, det är bara formalia. Nina lutar på Rufus, som hon haft som kund i många år och som alltid skött sina åtagande prickfritt. Han har dessutom, vad hon vet, aldrig gjort några riskfyllda eller ovanliga investeringar. Med hänsyn till det och till att Nina gav ett seriöst och kunnigt intryck öppnar hon en depå och ett konto i Ninas namn.

Rufus ringer på nytt och ber Sara flytta över Ninas tillgångar från annan bank. Sara skickar över ett överföringsuppdrag. Rufus återkommer och säger att Nina är bortrest på semester, men det spelar ingen roll för depån är ju öppnad så ordna flytten asap då jag vill börja göra affärer. Han har lite på gång och det är bråttom, ”fönstret stänger när som helst”. Sara velar lite fram och tillbaka och måste dessutom vara hemma med sjukt barn. När hon kommer tillbaka till jobbet känner hon sig stressad och gör överföringen. Kort därefter ringer Rufus och säger att ”tåget hade redan gått”. Han uppträder som vanligt trevligt och korrekt men Nina känner en viss underton av besvikelse. Det visar sig också att den tilltänkta investeringen skulle ha gett en mycket bra avkastning. Sara ringer nu till Nina, som säger att hon var full införstådd med den planerade överföringen och att pengarna kan ligga kvar. Hon lovar att skicka in ett antedaterat flyttuppdrag.

Rufus har rätt att använda internetbanken för sin mammas räkning och betala hennes räkningar. Nu har han ett bra tips på en aktie som han tror på och vill köpa. Rufus ber Sara genomföra aktieköpet för mammans räkning; mamman har ett värdepapperskonto som stått oanvänt under många år och med ett blygsamt innehav av Telia-aktier. Sara är tveksam, men Rufus intygar att mamman är med på köpet. Han betonar att det återigen är snålt med tid. Rufus lovar att komma in med en fullmakt i efterhand. Sara, som känner lite skuld för den tidigare försenade överföringen och uteblivna investeringen, genomför affären.

Rufus tackar Sara och tar tillfället att i förtroende berätta att han själv gjort sig en mindre förmögenhet på att spekulera i nyproducerade bostadsrätter: ”helt riskfritt eftersom bostäder alltid ökar i värde”. Han har nu bestämt sig att ”sprida gracerna” genom att låta sin mamma gå in i ett par säkra nyproduktioner i innerstan. Bokningsavtal är redan tecknade men för att mamman ska kunna teckna förhandsavtal behöver hon visa upp ett lånelöfte. Då det är bråttom ber Rufus Sara att omgående ta fram ett lånelöfte för sin mammas räkning. Rufus lovar att komma in med undertecknad ansökan från mamman samtidigt med fullmakten. Sara tvekar men utfärdar ett lånelöfte på de uppgifter Rufus lämnar muntligt. Det hela

känns ofarligt då Sara kan konstatera att mamman har inkomster som väl svarar upp mot lånelöftets krav på återbetalningsförmåga.

Trots flera påstötningar får Sara inte in någon fullmakt från mamman för aktieköpet eller undertecknad ansökan om lånelöfte. Till slut fyller hon själv i fullmakten och skriver under den. Rufus var ju tydlig med att mamman ville genomföra affären och internrevision är på ingång nästa vecka. Det var i slutänden dessutom endast fråga om ett mindre aktieköp i en relativt ”trygg” aktie, resonerar Sara. Samtidigt skriver Sara på flyttuppdraget för Ninas räkning, det har fortfarande inte kommit. Ansökan om lånelöfte bestämmer hon sig för att vänta in då det fortfarande är gott om tid innan de aktuella nyproduktionerna är färdigställda.

Sara har fullmakt för sin pappa att utföra transaktioner i internetbanken. Nu ringer pappan och ber henne om hjälp med att betala en faktura. Sara har inte med sin internetdosa och gör betalningen från pappans konto i bankens system. Pappan är så tacksam att Sara kan hjälpa till.

Tre månader senare ringer Rufus och har alla handlingar med underskrifter.

Att diskutera

Notera att diskussionen och kommentarerna nedan förs på en allmän nivå. Enskilda anslutna företag kan ha interna regler som berör frågorna mer i detalj.

1. Har Sara hanterat uppdragen på rätt sätt?

Kommentar: Det framgår inte i fallet om banken har interna regler om kundernas underskrifter av handlingar och om bankens dokumentation av uppdrag. Det ligger dock i sakens natur att det ställs höga krav på bankens förmåga att i efterhand kunna kontrollera och verifiera att ett uppdrag har lämnats av en kund. Rent generellt talar det för att rådgivaren bör tillse att kunder undertecknar eller bekräftar sina uppdrag skriftligt (eller, där det är tillämpligt, genom ljudinspelning), innan uppdraget utförs. I fallet är det dessutom, genom bankens mallar, underförstått att dokumenten ska undertecknas av kunden.

När det gäller pappans betalning är det på samma sätt givet att elektroniska uppdrag ska lämnas av kunden själv eller av någon med formell fullmakt.

Mot denna bakgrund är utgångspunkten att Sara inte har hanterat uppdragen på rätt sätt.

2. I fallet verkar Sara alltså frångått de krav som gäller rörande underskrifter av kunders uppdrag. Kan det i särskilda situationer vara tillåtet och lämpligt att frångå regler och krav kring hantering av kunders uppdrag (eller andra regler)?

Kommentar: Syftet med reglerna är att skydda såväl kunden, banken som den enskilda handläggaren. Ibland kan exempelvis dokumentationskrav uppfattas som onödiga och som störande formalia, som endast är till nackdel för kunden i en specifik situation. Detta kan, som i exemplet, vara fallet när kunden har bråttom och om underskrifter m.m. uppfattas som onödigt merarbete, då kunden är väl känd. Dock är utgångspunkten att det aldrig är ok att frångå de dokumentationskrav och andra regler som gäller.

När det gäller lånelöftesansökan är det dessutom viktigt att uppgifterna lämnas direkt av sökanden då dessa kommer läggas till grund för kreditprövning. Underskriften av ansökan innefattar ett intygande av att lämnade uppgifter är korrekta och dessutom ett medgivande om att lämnade personuppgifter får behandlas.

3. Spelar det någon roll vilken konsekvens rådgivarens agerande kan få för kunden eller banken?

Kommentar: Det är givetvis viktigt att uppfylla kraven på dokumentation m.m. när det gäller åtgärder som kan få stora ekonomiska konsekvenser för de inblandade. Det nu sagda innebär dock inte att det är ok att frånga krav och rutiner med motiveringen att konsekvensen bedöms blir ringa. I den delen bör först nämnas att det är inte sällan är vanskligt att på förhand bedöma vilka de ekonomiska konsekvenserna blir. Och även om de aktuella beloppen eller riskerna är relativt ringa kan rådgivarens ageranden få starka individuella konsekvenser för de inblandade, t.ex. i samband med arvsskiften. Bortsett från detta är det en rimlig och absolut utgångspunkt att en rådgivare ska – i samtliga situationer – uppfylla de krav som ställs. Det är en fråga om professionalitet och seriositet.

För banken handlar det även om ryktesrisk. Såvitt gäller spekulationsaffären i nyproducerade bostadsrätter finns särskild anledning till eftertanke. Om kunden ingår bindande förhandsavtal så innebär det att kunden kan förlora pengar om han/hon vill dra sig ut. Vid en prisnedgång kan förlusten bli betydande. För att kunna överlåta lägenheten vidare kommer banken behöva medverka till en kort refinansiering inkluderande pantavtal för genomförande av kundens spekulationsaffär i anslutning till att upplåtelseavtal ska tecknas. Strax därefter, ofta redan i anslutning till tillträdet, ska finansieringen lösas eftersom lägenheten vidareöverlåts på ritningarna. Ska banken medverka till denna typ av rena spekulationsaffärer som har sin grund i bristande bostadsutbud?

4. Hur ska man bemöta kunder som uppfattar dokumentationskrav och andra handläggningsåtgärder som byråkratiska och onödiga och som föreslår eller t o m propsar på att man ska frånga kraven, t.ex. pga. att det är bråttom och viktigt?

Kommentar: Rådgivaren ska förstås klargöra att det ställs ett strikt krav på banken och rådgivaren att följa reglerna. Det är vidare viktigt att klargöra reglernas syfte för kunden, dvs. att de ytterst syftar till att skydda kunden, banken och rådgivaren själv, t.ex. om det blir missförstånd om vad man kommit överens om. Det är här väsentligt att rådgivaren själv har insikt om syftet och inte förringar eller slätar över betydelsen av detta. Det gäller att ”stå upp” för regelverket och ge en tydlig signal till kunden. Om kunden ändå inte accepterar bör rådgivaren kontakta sin närmaste chef eller compliance. I slutändan kan banken bli tvungen att klargöra att den inte kan ha kunder som inte respekterar gällande regler och banken kan bli tvingad att avsluta samarbetet.

5. Sara kände en slags skuld gentemot Rufus. Hur ska man undvika en sådan situation? Om den uppkommer – hur ska den hanteras?

Kommentar: Först bör nämnas att regelefterlevnad är en självklarhet som aldrig ska ge upphov till skuld-känslor eller dåligt samvete gentemot kunderna. Att klargöra detta och backa upp medarbetarna är en viktig uppgift för arbetsgivaren och cheferna.

Genom att göra rätt från början minskar man risken för att hamna på ett sluttande plan; om man redan tagit för lätt på en handläggningsregel så kan det vara svårare att motivera för kunden varför man inte agerade på samma sätt nästa gång. Och om rådgivaren ändå gjort fel så gäller det att inte försöka reparera fel med ännu fler fel. Istället måste man vara transparent och tydligt med vad som skett och vinnlägga sig om att så snabbt som möjligt reda ut situationen och så gott det går i efterhand reparera felen. Detta gäller även om agerandet kan kännas överspelat, t.ex. för att alla inblandade förklarar sig nöjda med situationen. I exemplet borde Sara ansträngt sig för att få in dokumentationen så snart som möjligt efter sina åtgärder. Det gäller även om hon skulle varit säker på att få in dokumentationen. Att Rufus sedermera, efter tre månader, gav in dokumentation medför heller inte att Sara är klanderfri.

Närmare redogörelse för marknadsmanipulation genom pump-and-dump

Det inledande momentet – ”pumpandet” – kan ske på olika sätt, genom spridande av haussande och falsk information eller genom olika typer av manipulativ handel. Inte sällan sker detta kombination.

Pump-and-dump genom informationsgivning

Falsk informationsgivning kan exempelvis ske genom att falska köprekommendationer sprids. Sådana kan till utförandet och omfattning likna ”riktiga” investeringsrekommendationer och kan därför framstå som objektiva och vederhäftiga. Köprekommendationerna kan dock även vara med kortfattade och mer ha karaktär av värdeord och reklam. Rekommendationerna kan spridas på chatsidor (exempelvis Avanza Forum, DI börssnack), sociala medier (Facebook, Twitter m.fl.) och på hemsidor och bloggar med finansiellt tema.

Beträffande investeringsrekommendationer finns omfattande krav på att analytikern ska redovisa intressekonflikter och sin analysmodell mm. I praktiken har dock Finansinspektionen, som ska övervaka att regelverket följs, begränsade möjligheter att kontrollera alla rekommendationer som sprids. När det gäller chatsidor och sociala medier saknas strängt taget regler om vilken info som får spridas (självklart får man dock inte göra sig skyldig till förtal eller annars lämna kränkande eller grovt olämpliga uttalanden) och det bedrivs heller inte någon organiserad övervakning av informationen. Mer eller mindre haussande information om värdepapper förekommer därför ganska frekvent.

Informationen kan vara falsk och vilseledande på flera olika sätt. Det kan vara fråga om uppenbart *felaktig information om sakförhållanden* med bäring på värdepapperet ifråga, men också av avsiktligt *utelämnande av väsentliga fakta*. Bortsett från nu nämnd information, som tar sikte på faktiska omständigheter och fakta kring bolaget eller värdepapperet, kan även felaktiginformation om *avsändarens egna avsikter och uppfattningar* (såsom falska uppgifter om att ”jag investerar långsiktigt i aktien”, eller att ”jag bedömer att aktien kommer stiga med 300 procent inom 18 månader”) rörande det finansiella instrumentet i sig vara falsk och vilseledande information.

För att spridningen av falska information ska anses vara brottslig (eller, om det saknats uppsåt till att informationen var falsk, en överträdelse av marknadsmissbruksförordningen) krävs även att informationen har påverkat priset på värdepapperet. (12.1.b i Marknadsmissbruksförordningen och 2 kap 4 första stycket punkten 3 i marknadsmissbrukslagen). Här bör krävas att informationen har haft en sådan genomslagskraft att den de facto har påverkat priset på värdepapperet mer än marginellt. Om så sker är därmed avhängigt av såväl källan till, och innehållet i, informationen som metoden och kontexten för spridningen. Att falsk eller vilseledande information sprids utgör alltså inte redan i sig en marknadsmanipulation i lagens mening.

Pump-and-dump genom handel

Att pumpa upp kursen på ett värdepapper kan ske genom ett flertal olika ageranden i handel. Det mest typiska exemplet är s.k. momentum ignition – ett förfarande som ofta just syftar på att möjliggöra pump-and-dump. Agerandet innebär att aktören köper upp kursen mycket kraftigt på kort tid, dvs. närmast explosionsartat. Det kräver i regel att aktören köper av utbudet på ett antal prisnivåer på säljsidan, genom köp av stora volymer. Om detta sker finns risk för att någon försöker möjliggöra pump-and-dump, i synnerhet om priset är tydligt avvikande och det saknas nyheter om värdepapperet som kan motivera köpen.

Finanspolisen informerar

Finanspolisen
informerar Otillbörlig

Varning för kriminella aktörers kontakter inom banksystemet

Under våren 2020 delgavs Polismyndigheten innehållet i den franska kommunikationstjänsten Encrochat. Tjänsten användes i princip uteslutande av kriminella aktörer inom den grova narkotikabrottsligheten i Europa, inklusive Sverige. Finanspolisen har i samband med detta tagit del av kommunikation rörande kriminellas hantering av brottspengar från i första hand narkotikahandel.

Materialet visar bland annat att:

- Kontanter är det dominerande betalmedlet inom den grova narkotikabrottsligheten. Miljardbelopp bedöms varje månad omsättas i Sverige till följd av narkotikasmugglingen.
- Varuhandeln är särskilt sårbar för penningtvätt av brottsvinster. Köp av klockor är särskilt framträdande.
- Kriminella nätverk söker tjänstemän i det finansiella systemet som kan medverka i att tvätta pengar eller genomföra bedrägeribrott.
- Valutaväxling är en central funktion för narkotikasmugglingen till Sverige.

Medan växlingskontor fyller en central funktion för själva narkotikahandeln är bank-insiders viktiga möjliggörare för att de kriminella aktörerna ska kunna tvätta och tillgodogöra sig brottsvinsterna. Problematiken aktualiseras inte minst av det omfattande tillslag som nyligen har gjorts mot ett kriminellt nätverk i Södertälje, där en banktjänsteman utgjort en viktig funktion för de kriminella aktörerna. Finanspolisen vill därför uppmärksamma tillsynsmyndigheter såväl som verksamhetsutövare på risken för ett tilltagande samröre mellan kriminella nätverk och tjänstemän inom banksektorn.

En sammanfattande analys av Encrochat och hanteringen av brottsvinsterna finns att läsa i "Lärdomar av Encrochat, Analysprojekt Robinson":

<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2021/maj/narkotikasmugglingen-mer-omfattande-an-tidigare-studier-visat/>

1. Otilbörliga kontakter på banker

Encrochat och annan underrättelseinformation visar att det förekommer banktjänstemän som har samröre med aktörer inom den organiserade brottsligheten. I Encromaterialet omnämns i första hand storbankerna, men annan information visar på att problematiken förekommer även på mindre lokala banker.

Informationen tyder på att banktjänstemännen får en ersättning för att medverka till upplägg avseende penningtvätt och/eller bedrägeri. Kontakten med de kriminella aktörerna kan etableras på olika sätt. Det framkommer i vissa fall att tjänstemännen har någon form av personlig relation utanför sin tjänsteutövning till aktörerna i fråga. I något enstaka fall framkommer det att en banktjänsteman har utpressats.

Tjänstemännen som medvetet deltar i låne-/bedrägeriupplägg framstår som relativt få till antalet man verkar å andra sidan ha en stor räckvidd. Det finns exempel på kontakter med upp till 40 personer

2. Låneförmedling som tjänst bland kriminella aktörer

Encromaterialet visar tydligt på kriminella aktörers behov av att få in brottspengar i det legala systemet. Detta yttrar sig bland annat genom att aktörerna ofta eftersöker målvakter och insiders på banker för olika typer av lån. Låneupplägg där banktjänstemän är involverade är ett framträdande tillvägagångssätt i materialet för illegal penninghantering. Det kan röra sig om att bevilja lån och höja lånetak på bedrägliga grunder och medverka i olika typer av företagsupplägg. Det tycks dels handla om bedrägerier och dels som ett sätt att tvätta pengar genom att anskaffa tillgångar och lån som annars inte hade medgivits. En del av lånen tas av målvakter och amorteras av med brottspengar som förs in på målvakternas konton. Även falska löneintyg förekommer som ett sätt att ta lån utan att det behövs någon målvakt. Blancolån förefaller också vara relativt frekvent förekommande i detta sammanhang.

Utöver att kriminella aktörer planerar och genomför låneuppläggen för eget vidkommande förekommer det att man säljer dem som en tjänst till andra kriminella. Tjänsten marknadsförs brett och kan närmast beskrivas som en "låneförmedling", där låneförmedlaren har ett kontaktnät av målvakter som är villiga att ta lån i sitt namn, alternativt där låneförmedlaren har kontakt med en eller flera banktjänstemän som beviljar lån på bedrägliga grunder. Ofta verkar kundkontakten för beviljande av lån ske via bank-ID, utan att det krävs ett personligt möte.

Det framkommer i flera fall att låneförmedlaren och banktjänstemannen tar ut en avgift för genomförandet, i flera fall talas det om en avgift på 20 procent av lånesumman. Därtill tar låneförmedlaren ut en klumpsumma för sin tjänst, där prislappen kan vara 60 000 sek för själva förmedlingen.

Det framkommer också att banktjänstemän är involverade i olika typer av företagsupplägg. Uppläggen tycks huvudsakligen gå ut på att företag startas och används i ett kriminellt syfte (såsom att utfärda falska löneintyg eller upplägg för penningtvätt) samt att befintliga företag köps eller övertas för att avsiktligt överbelånas.

3. Tänkbara åtgärder

- **Intern kontroll:** Banktjänstemännen i materialet har i flera fall haft någon form av privat relation med de kriminella aktörerna. Mot denna bakgrund kan det vara värt att överväga en starkare kontroll och utökade säkerhetssamtal inför anställning för att undvika att tjänstemän utsätts för intressekonflikter.
- **Fysisk kundkontakt:** Flera av de otillbörliga kontakterna och bedrägerierna eller låneuppläggen tycks ske via bank-id på distans; Se över rutiner för lån på distans. Kanske bör vissa större lån förutsätta fysisk kundkontakt.
- **Roterande kundrelationer:** Där lån beviljas på bedrägliga grunder sker beviljandet med hjälp av en enskild bankkontakt. Mot denna bakgrund skulle roterande kundrelationer eller krav på två tjänstemän för beviljande av vissa transaktioner kunna dämpa risken för otillbörliga kontakter.
- **Monitorera amorteringsmönster:** Önskemål om ökad amortering kan vara en indikation på att tredje man betalar av lånet med brottspengar via personen (målvakten) som står på lånet. En monitorering av amorteringsmönster och hur amorteringen finansieras skulle därmed kunna fånga upp om lånen används för att tvätta brottspengar via amorteringen.
- **Verifiera löneintyg:** Falska löneintyg används för att bevilja lån på bedrägliga grunder. Ett sätt att motverka detta kan vara att stärka rutiner för bakgrundskontroll av utfärdare. T.ex. finns företaget registrerat? Har det sådan omsättning att det är rimligt att personen är anställd?